
ZSENI VAGYOK?

Hatéves koromban szakács akartam lenni. Hétévesen Napóleonn. Azóta ambícióim egyre nőttek, ahogyan a nagyság iránti rajongásom is.

Naplójában Stendhal egy olasz hercegnő szavait idézi, aki fagyaltot eszik egy rendkívül forró nyári estén: „Milyen kár, hogy ez nem bűn!” Hatéves koromban az, ha a konyhában ettem valamit, súlyos bűnnek számított. A belépés a helyiségbe azon ritka dolgok közé tartozott, amelyet a szüleim megtiltottak nekem. Emlékszem, hosszú órákon át a nyálamat nyelve váraкоztam, hogy besurranjak az örületes finomságok birodalmába. Ha a cselédek incselkedő sikolyai közepette sikerült bejutnom oda, elcsentem egy darab nyers húst vagy sült gombát, s zsákmányomat a leírhatatlan szorongás és a bűntudat által megkettőzött öröm keverékével, a fulladás veszélyét is kockáztatva tömtem magamba.

A konyha tilalmát leszámítva szinte mindent megengedtek nekem. Nyolcéves koromig pusztá szórakozásból ágyba vizeltem. Én voltam a ház abszolút uralkodója. Semmi nem volt elég szép számomra. Apám és anyám istenítettek. A Királyok ünnepén a megszámlálhatatlan ajándék között kaptam egy pazar király jelmezt, arany- és topázkoronával, igazi hermelinbéléses palásttal. Sokáig megőriztem a ragyogó ruhát mint királyságom bizonyítékát. Gyakran, amikor a szigorú cselédek kizavartak a konyhából, királyi palástomban megálltam a folyosó félhomályában, egyik kezemben a jogarral, a másikban egy ostorral, és remegve vártam, hogy egyszer végre elverhes-

sem vele a rajtam csak nevető cselédeket. Ezek a jelenetek majdnem mindig dél körül játszódtak le, a nyár eme aggasztó időszakában, amikor a torokszorító fantomok születnek. A konyha félig nyitott ajtaja mögé bújva hallottam a vörös kezű, bestiális nők szaladgálását, láttam termetes hátsójukat, rendetlen sörényüket. A déli hőségből, az előkészületek zavaros hangjaiból számomra leginkább az izzadó cselédek, a szőlőszegek, a sercegő olaj képe, illetve a nyulak lenyúzott szőrének, a borjúvesének és a majonéznek a savanyú szaga vált ki, az étel illatos ígérete, melybe keserű lószag vegyült. A füstön és a legyek felhőin áttörő napsütésben a tojásfehérje úgy csillogott, mint az a káprázatos tajték, mely a poros úton hosszan vágta, véresre korbácsolt ló szája sarkából buggyan ki. Mint mondtam, elkényeztetett gyerek voltam.

A bátyám hétévesen, három évvel a születésem előtt meghalt agyhártyagyulladásban. Apám és anyám kétségbeesésükben csak az én születésemből merítettek vigaszt. Úgy hasonlítottam a bátyámra, mint egyik tojás a másikra: a zsenialitás ugyanazon jelei*, ugyanaz a nyugtalanító, koraérett arckifejezés. Ugyanakkor különböztünk bizonyos pszichés vonásokban és a tekintetünkben, mely nála a „felülmúlhatatlan” intelligenciák melankóliáját tükrözte. Én sokkal kevésbé voltam intelligens, ellenben mindent visszatükröztem. A fenomenálisan retardált „polimorf perverz” tökéletes példája lettem, érintetlenül megőrizve magamban a csecsemő erotogén paradicsomának visszhangjait. Határokat nem ismerő, önző el-

* 1929 óta egyértelműen tudatában voltam a zsenialitásomnak, és be kell vallanom, hogy ez a tudat, mely egyre mélyebben beleivódott az agyamba, soha nem váltott ki belőlem úgynevezett emelkedett érzéseket. Ugyanakkor el kell ismernem, hogy zsenialitásom végtelenül kellemes érzésként él bennem.

szántsággal csimpaszkodtam az örömbé, és a legapróbb korlátozástól is veszélyessé váltam. Egy este durván megszúrtam egy tűvel a dajkámat, akit imádtam, pusztán csak azért, mert zárva volt a bolt, ahova cukorkát venni vitt, amit toporzékolva követeltem. Éltrevaló voltam tehát, semmi kétség. Szüleim részéről a bátyám csak az első próbálkozás volt az én létrehozásomra, aki az abszolútum elérésének lehetetlen vágyával születtem.

Ma már tudjuk, hogy a forma mindig az anyag kutató folyamatának eredménye, az anyag válasza a tér kényszerére, mely mindenfelől fojtogatja, és arra kényszeríti, hogy reakcióképesége határait feszegetve a saját létén kívül eső kitüremkedésekben fejezze ki magát. Hányszor előfordul, hogy a túlságosan heves lendülettől hajtott anyag megsemmisül? Az ambícióiban szerényebb, öröme később anyag csak eredeti formájának esszenciája szerint enged a zsarnoki térnek. Mi lehetne könnyebb, fantasztikusabb és szabadabb, mint az achátok erezetének kialakulása? Pedig e mintázat a szigorú rendszerbe zárt, a nyomás minden kínjának kitett „kolloidos környezet” kényszerének terméke. Legfinomabb, leglégiésebb törésvonalai csak a hosszú kínzástól haldokló anyag kétségbeesett „nyúlványai”, az anyag utolsó sóhajai, mely csak az ásványvilág végső vegetációinak enged. *No de a rózsá is!* Minden virág börtönben nő. A szabadság formátlan. A morfológia (dicsőség Goethének e felmérhetetlen következményekkel járó szó kitalálásáért, mely elkápráztatta volna Leonardót), a morfológia mostanra megtanította nekünk, hogy a leganarchikusabb, legheterogénebb, a leginkább antagonizmussal telt tendenciák vezetnek a forma legszigorúbb hierarchiáinak dicsőséges uralmához.

Ahogy a szűk és korlátolt szellemek elégték a Szent Inkvizíció tüzeiben, ugyanúgy a sokszínű és anarchikus szellemek a

lángok tüzében találták meg spirituális morfológiájuk kiteljesedését. A bátyám, mint már mondtam, felülmúlhatatlan, ám kizárólag egy irányba mutató intelligenciával bírt, amely visszatükrözésre képtelen, és így felemészti önmagát. Én ellenben, ahogy szintén mondtam már, polimorf perverz voltam, anarchikus és megmaradó. Minden tudatra ébredésem falánkságban öltött testet, és minden falánkságom tudatosulás lett. Minden alakított rajtam, de semmi nem változtatott meg. Puhány, gyáva és visszataszító voltam. A spanyol gondolkodás szigorában szellemem megtalálta különös zsenialitásom szerzeteágazó, jezsuita, véres achátjának legtökéletesebb formáját. A szüleim Salvadornak kereszteltek, mint a bátyámat. Mint azt a nevem is jelzi, arra szántak, hogy megmentsem a Festészetet a modern művészet semmijétől, s mindezt a katasztrófák korában, abban a gépies és közepszerű világban, melyben van szerencsénk és balsorsunk élni. Ha a múlt felé fordulok, az olyanok, mint Raffaello, igazi istenként tűnnek fel előttem. Bizonyára én vagyok az egyetlen, aki felfogom, miért képtelenség ma elérni, vagy akár csak távolról is megközelíteni a raffaellói formák tökéletességét. Saját munkásságom katasztrófának tűnik számomra. Úgy szerettem volna olyan korban élni, amikor nincs mit megmenteni! Ha azonban a jelen felé fordulok, bár nem becsülöm alá a jóval az enyém felett álló szakosodott intelligenciákat, a világon semmiért nem cserélném el személyiséget valamelyik kortársaméval.

Egyetlen lény érte el azt az életmódot, melynek képe a reneszánsz derűs tökéletességéhez fogható. Ez a lény Gala, akit csodálatos szerencsémre feleségemül választottam. Változékony attitűdjei, kifejezései egy újabb *Kilencedik szimfóniával* érnek fel, és egy tökéletes, a hús határain, a bőr felszínén, saját élete hierarchiáinak tajtékából kikristályosodott lélek

architektonikus körvonalait tükrözik. Attitűdjei és kifejezései az érzelmek legfinomabb rétegeibe osztályozva és kitisztulva öltönek testet, s a hús és a csontok tökéletes architektúráját parancsolják magukra. Így elmondhatom az ülő Galáról, hogy ugyanolyan kecses, mint Bramante *Tempiettója* a római San Pietro in Montorio-templom mellett. És ahogyan Stendhal tette a Vatikánban, én is felmérhettem büszkesége karcsú oszlopait, gyermekkorra gyengéd és makacs mellvédjeit, mosolya isteni lépcsőit. Ahogy a festőállványom előtt kuporogva eltöltött hosszú munkaórák alatt fürkészve nézem őt, anélkül hogy tudná, azt ismételtetem magamban, hogy ő egy ugyanolyan remekmű, mint egy Vermeer vagy egy Raffaello, míg a körülöttünk élőknek mindig olyan befejezetlen jellegük van, olyan közepszerű alkotások, hogy leginkább azokra a rút karikatúraszzerűségekre emlékeztetnek, melyeket éhenkórász festők másolnak sietve a kávéházak teraszán.

Hétévesen Napóleon akartam lenni... Magyarázattal kell szolgálnom. A házunk második emeletén lakott egy argentin család, Matasék. Az egyik lány, Ursulita Matas legendás szépség volt, és az 1900-as év Katalóniájának szájhagyománya úgy tartotta, hogy Eugenio d'Ors róla formázta meg a katalán nő archetipusát a *La Ben plantada** című könyvében. Hetedik évem elején kezdett hatást gyakorolni rám a második emelet libidós-nagyvilági vonzása. A nyári naplementék meleg félhomályában mozdulatlan álltam a teraszon, s mindaddig elfojtottam szomjúságomat, míg felettem a balkon szinte észrevehetetlen reccsenése remélni engedte, hogy kinyitnak egy teraszajtót. A második emeleten ugyanúgy istenítettek, mint otthon. Hat óra tájban a szalon hatalmas asztala körül, melyen

* A tagbaszakadt nő

egy kitömött hattyú trónolt, káprázatos, argentin frizurás és argentin akcentussal beszélő emberek itták a matét. Nagy ezüstpipában szolgálták fel, mely szájról szájra járt. Ez a szájbeli promiszkuitás különösen felkavart, és erkölcsi fenntartásokat ébresztett bennem, melyek kavalkádjában már ott csillogtak fehér ragyogásukban a féltékenység gyémántjai.

Magam is szívtam a langyos italból, mely édesebb volt, mint a méz, a méz, mely már maga is édesebb, mint a vér. Merthogy az anyám, a vérem mindig jelen volt. Társasági életem kezdete tehát a száj diadalútján haladt, és Napóleon italát akartam kortyolni, hiszen a császár is jelen volt a második emeleti szalonban, ha nem is személyesen, csak színes képen a kis fahordó oldalán, melyben a matét tartották. Az olümposzi gőgű Napóleon, fehér és iható hasával, császárian rózsás arcával, dallamosan fekete kalapjában, tökéletesen egyezett azzal a képpel, melyet magamról mint királyról alkottam.

Akkor azt énekelték:

*Napoléon en el final
De un ramillette colossal.**

Napóleon képe a hordó oldalán megragadta a képzeletemet, olyannyira, hogy szinte kísértett engem, ugyanúgy, mint a tükörtojás a serpenyőben (serpenyő nélkül). Vágyaim hirtelen emelkedése a szakácsságtól a császárságig ebből a tea formájában iható Napóleonból fakadt. Ezzel párhuzamosan a konyhánkban nyargaló ló-asszonyok látványa kiváltotta első erotikus érzelmeimet felváltotta a szép Ursulita Matas derűs képe,

* A félig katalán, félig spanyol nyelvű dalocska szerint „*Napóleon végül is egy előkelő társaságból való valaki*”.

ELSŐ FEJEZET

Anekdotikus önarckép

*Tudom, mit eszem.
Nem tudom, mit teszek.*

Szerecsére nem tartozom azok közé, akik ha mosolyognak, esetleg kivillan a szájukból egy, a fogaik közé szorult – akármilyen apró darabka is – a borzalmas és lealacsonyító zöldségből, melyet spenótnak neveznek. Ez nem azért van, mert mindenki másnál alaposabban mosnám a fogam, inkább azért, mert soha nem eszem spenótot. Valójában a spenótnak különösen, a többi ételfajtának pedig általánosan lényegi esztétikai és erkölcsi értékeket tulajdonítok. Az undor őrszeme mindig jelen van, szigorú együttérzésének bajonettjével felügyelve az étkezéseimet, hogy táplálékaim gondos megválasztására kényszerítsen.

Valójában csak olyasmit szeretek enni, aminek tiszta, az intelligencia számára érthető formája van. Azért utálom a spenótot, mert formátlan, mint a szabadság. A spenót ellentéte a páncél. Imádok páncélt enni, különösen az egészen apró páncélokot, minden rákfélét. A rákok megvalósították a csodálatos, alapvetően filozofikus ötletet, hogy kívül hordják a csontjaikat, és oly finom húsukat odabent mintegy bőr-csontvázban őrzik. Kemény anatómiájukkal védelmezve puha és tápláló csodáikat védve vannak minden külső támadástól,

fennkölt vázába burkolóznak, melyet csak a hámozás tesz sebezhetővé szájpadrólásunk fenséges hódításai során. Micsoda öröm fogunkkal összeroppantani a kismadarak koponyáját!* Másképp hogyan ehetnénk agyvelőt?

Az állkapocs a filozófiai megismerés legjobb eszköze. Mi lehetne filozofikusabb, mint a fenséges pillanat, amikor az ember lassan megízleli egy csont velejét, mely még ropog a fog alatt? Úgy érezzük, hogy minden dolog csontvelejének uralásával egyidőben uraljuk a helyzetet is. Maga az igazság íze tör elő belőle, a csont kútjából felmerülő meztelen és gyengéd igazságé, amit végre a fogunk közé szoríthatunk. Ha egyszer túllépünk az akadályon, melynek hála minden magára valamit is adó élelem „megtartja a formáját”, a gyönyör számára semmi sem lenne elég nyúlós, zselés, remegő, zavaros, gusztustalan, legyen szó akár egy hal ragadós és üveges szeméről, egy madár agyáról, egy csont velejéről vagy egy osztriga kéjes puhóságáról.** Tudom, mit kérdeznek: szereti-e a camembert-t, és az megtartja-e a formáját? Igen, imádom a camembert-t, mely kellően éretten folyni kezd, és híres képlékeny óráim formáját veszi fel. Hozzáteszem, ha sikerülne spenót küllemű camembert-t gyártani, valószínűleg nem enném meg többé.

Egyet ne felejtsek el: egy puha, erős alkoholban flambírozott szalonka, melyet saját ürülékében szolgálnak fel, ahogy az Párizs legjobb éttermeiben szokás, számomra – a gasztronómia komoly területén – egy autentikus civilizáció legkifin-

* A madár az emberben kegyetlensége kannibál angyalait ébreszti fel. *Természetmágia* című könyvében Laporte megtanítja nekünk, hogyan főzzünk meg egy pulykát anélkül, hogy elpusztulna, ami a kifinomultság csúcsa az ingyenc számára.

** Sosem voltam hajlandó megenni egy tál formátlan osztrigát, melyet hétéjától megfosztva, levesestálban szolgálnak fel, még egészen frissen sem.

multabb szimbóluma. Egy csupasz szalonka kecses anatómiája a tényéron mintha a raffaellói tökéletesség szintjeit érné el!

Pontosan, elszántan tudom tehát, mit akarok enni! Ezért is lep meg, amikor magam körül azt a szentségtörést látom, hogy az emberek bármit megesznek, mintha csak egy szigorú szükségletet elégítenének ki! Mindig pontosan tudtam, mit akarok elérni az érzékeimmel. Ugyanez nem mondható el az érzelmeimről, melyek könnyűek és törékenyek, akár a szappanbuborék, hiszen sohasem tudtam előre látni viselkedésem hisztérikus és hóbortos változásait. Így aztán legjobban engem lep meg cselekedeteim végkifejlete. Minden alkalommal, amikor érzelmeim ezer csillogó buborékának egyike valami csoda folytán megmenekül a halálos zuhanásból, hogy a valóság közepén landoljon, mintha abban a pillanatban átalakulna a döntő cselekedetek egyikévé, melyek olyan félelmetesek, akár egy bomba robbanása. Semmi sem világíthat rá erre jobban, mint a következő anekdoták. Szigorúan eredetiek, nyers modorban elmesélve, s önnön képem bőr- és csontváz elemei, önarcképem mésző anyagai. Az volt a sorsuk, hogy titokban maradjanak, de ebben a könyvben az a fixa ideám, hogy felfedem a titkokat, és saját kezemmel ölöm meg őket.

Ötéves vagyok. Tavasz van egy Barcelona közeli faluban, Cambrilsban. A mezei utakon sétálok egy szőke, göndör kisfiúval, aki kisebb nálam, és akivel az imént ismerkedtem meg. Háromkerekű biciklit hajt, míg én gyalog vagyok, a karom a háta mögött, hogy segítsem a haladásban. Egy épülő hídon megyünk át, melynek korlátai még nem készültek el. Körülnézek, hogy megbizonyosodjak róla, senki nem figyel minket,

és durván a mélybe lököm a kisfiút. Négy métert zuhan, és a sziklákra esik. Azután hazafutok jelenteni a hírt. Egész délután vérrel festett mosdótálak érkeznek lefelé a szobából, ahol a kisfiú több mint egy hétig fekszik majd. A folyamatos jövés-menés és az általános zűrzavar, melybe a ház merül, kellemes érzésekkel tölt el. A kis szalonban vagyok, gyümölcsöt eszem egy horgolt csipketerítés fotelban ülve. A kis szalon szomszédos az előszobával, ahonnan szemmel tarthatom a mozgást. A kinti hőség miatt behajtott ablaktáblák hűvös sötétséget biztosítanak a helyiségben. Nem emlékszem, hogy a legkisebb bűntudatot is éreztem volna azon a napon. Ugyanaznap este, szokásos alkonyati sétám során minden egyes fűszál szépségét megcsodáltam.

Hatéves vagyok. A szalon megtelt vendégekkel. Mindenki egy üstökösről beszél, melyet éjszaka láthatunk, ha tiszta az ég. Néhányan azt mondják, ha az üstökös csóvája végigsöpör a földön, az mindennek a végét jelentheti. A szavak némelyikéből kiértett ironia ellenére rémület és borzalmas remegés tör rám. Apám egyik alkalmazottja feltűnik az ajtóban és jelenti, hogy a teraszról végre látható az üstökös. Minden vendégünk szalad fel a lépcsőn, engem egyedül hagynak a földön ülve: félig megbénít a rettegés. Végre összeszedem a bátorságomat, és magam is elindulok a teraszra a folyosón át, ahol megpillantom négykézláb előre igyekvő, hároméves kishúgomat. Megállok, habozom egy pillanatig, majd hatalmasat rúgok a fejébe, és futok tovább szédült örömmel, melyet ez a vad cselekedet ébresztett bennem. Apám azonban mögöttem volt, és látta a jelenetet. Elkap, és bezár a dolgozószobájába, ahol estig maradok.

A büntetés, mely miatt nem láthattam az üstökös, életem egyik legelviselhetetlenebb kényszere maradt. Akkor dühvel sírtam, hogy elment a hangom. A szüleim végül megrémültek. Később gyakran alkalmaztam ezt a fortélyt a legkisebb fenyegetésre is, tudva, hogy apám ennek nem tud ellenállni. Egy nap, amikor egy halszájka miatt fulladoztam, láttam, hogy kimegy az ebédlőből, képtelen elviselni a rám törő köhögést és a hisztérikus rángásokat, melyeket örömmel eltúloztam, hogy tovább növeljem családom aggódó odafigyelését.

Ugyanebben az időszakban egyik délután eljön hozzánk az orvos, hogy kifúrja a húgom fülét, akit a fejberúgásos incidens óta még gyengédebben szeretek. Iszonyatosan kegyetlennek érzem az eljárást, és elszántan megfogadom, hogy mindenáron megakadályozom.

Megvárom, amíg az orvos leül, és felteszi a szemüvegét a művelethez. Akkor aztán szó nélkül berontok a szobába, és egy porolóval egyenesen az orvos arcába csapok. A szerencsétlen elsírja magát fájdalmában, és a minket szétválasztó apám vállára támaszkodva azt zokogja: „Soha nem hittem volna, hogy ilyesmire képes, velem, aki annyira szerettem!” Attól kezdve imádtam megbetegedni, csak azért, hogy lássam az ágyam fölé hajoló öregúr arcát, akit sikerült megríkatnom.

Ismét Cambrilsban vagyunk, ötéves korom körül. Sétálni megyek három nagyon szép hölgygel. Különösen az egyikük kápráztat el. Fogja a kezem, és egy nagy kalapot visel, az arcát elrejtő fehér fátyollal. Megindítónak találom. Sétánk a vidék egyik eldugott zugába vezet, és az ifjú hölgyek halkán, nevetgélve, sokatmondón kezdenek beszélgetni egymás közt. Elkü-

lönülésük felkavar, és féltékennyé tesz. Többször is elmondják, hogy menjek játszani, de csak azért húzódok távolabb, hogy jobban megfigyelhessem őket, és egyszer csak azt látom, hogy furcsa pózokat vesznek fel. A legszebb van középen, és társnői némán, kíváncsian figyelik. A nő lehajtja a fejét, szétnyitja a lábait, és a csípőjénél finoman, alig észrevehetően felhúzza a szoknyáját. Mozdulatlansága várakozást fejez ki. Valami készülődik. Legalább fél percig fullasztó csend uralkodik, míg egyszer csak erős sugárban folyadék tör elő a szoknyája alól, habos tócsába gyűlve a lába között. A száraz talaj beszívja a vizelet egy részét, a többi azonban kis kígyókká rendeződve szétfut, s e vizeletkígyók oly gyorsan sokszorozódnak meg, hogy a „fátylas hölgy” hiába próbál elugrani előlük, azok szépen kifényesített cipellőjét is elérik. Szürkés nedvességfolt emelkedik és terjed a cipőn, mely úgy szívja be a nedvességet, mint az itatóspapír. A „fátylas hölgy” nem veszi észre bénult figyelmemet, annyira leköti a művelet. Amikor azonban felemeli a fejét, és észrevesz, gúnyos mosolyt küld felém, melyet az áttetsző fátyol csak még felkavaróbbá tesz. Két barátnőjére néz, mintha azt mondaná: „Már késő, nem tudom abbahagyni.” A hölgyekből kitör a nevetés. Most már megértettem a dolgot, és a szívem kalapálni kezd. Két újabb sugár csap a földre. Nem fordítom el a fejem, tágra nyílt szemem a fátyol takarásában lévő szempárra szegezem. Halálos szégyen vesz erőt rajtam, miközben vérem rémülten áramlik ereimben. Az égen a napnyugta bíbora átadja helyét a sötétségnek, miközben mint három dob, úgy peregnek a sokáig visszatartott erős sugarak, keményen és értékesen, mint három fortyogó, vad topázzuhatag.

Beesteledik, mire visszaérünk Cambrilsba. Egyik ifjú hölgy kezét sem akarom megfogni, kissé lemaradva követem őket,

szívem elszorul a haragtól és a gyengédségtől. Zárt öklömben egy csillogó gilisztát tartok, melyet az út szélén szedtem fel. Időről időre óvatosan szétnyitom a tenyerem, hogy lássam a csillogását. Annyira összeszorítom a kezem, hogy hamarosan izzadni kezd. Félek, hogy a giliszta megfullad, ezért gyakran átteszem a másik öklömbé. A féreg az eljárás során többször is leesik, és a hold által kékesre festett sápadt homokból kell felvennem. Egy izzadságcsepp csorog le a kezemről, és lyukat üt a homokban. Libabőrös leszek a lyuk látványától. Felveszem a gilisztámat, és páni félelemben szaladni kezdek, hogy utolérjem a három fiatal hölgyet, akik messze előttem járnak. Meglepi őket, hogy futni látnak, és bevárnak. A fátylas a kezét nyújtja. Nem akarom. Egyedül akarok menni. Ahogy a ház közelébe érünk, a húszéves unokabátyám jön elénk. A vállán átvett szíjon egy puska lóg, s felemelt kezében van valami, amit már a távolból meg akar mutatni nekünk. Csak amikor mellé érünk, akkor ismerjük fel, hogy egy kis, a szárnyán megsebzett denevért tart a kezében. Bemegyünk a házba, és az unokabátyám egy kis fémvödörbe teszi az állatot, mielőtt nekem adná, hiszen mindenáron akarom. A mosókonyha mögé szaladok, az egyik kedvenc helyemre. Egy pohár alatt vannak már ott mentalevelekbe kapaszkodó, fémesen csillogó katicabogaráim. A fénylő giliszta is csatlakozik hozzájuk, és az egészet beleteszem a vödörbe, melyben a denevér lapul. Egy óra telik el álmodozással a vacsora előtt. Hangosan beszélek a denevérhez, melyet hirtelen imádni kezdtem. Többször is megpusztilom a szőrös feje búbját. Másnap reggel borzalmas látvány fogad. A pohár felborult, a katicák elrepültek, a csillogó giliszta eltűnt, és a denevér, melyet megveszekedett hangyák leptek el, nyitott szájjal hörög, felfedve apró fogait. Ezt a pillanatot választja a „fátylas hölgy”, hogy újra felbukkanjon, és

megálljon a kapu rácsa előtt. Felveszek egy követ, és teljes erőből felé dobom, de elvétem. Meglepetten, kíváncsi gyengédséggel néz rám. Reszketek, és hamarosan elviselhetetlenül szégyenkezem, annyira szégyenkezem, hogy érthetetlen tette ragadtatom magam, mely rémült kiáltást szakít ki a hölgyből: előnt a sajnálat a denevér iránt, hirtelen felkapom, és ahelyett, hogy megpuszilnám szenvedő fejét, ahogy arra vágnék, akkora erővel harapok bele, hogy úgy érzem, két részre szakad a számban. Iszonyodva bedobom a denevért a mosókonyhába, és elmenekülök. A mosóteknő ovális tükre már tele van rothadó fekete fűgékkel, melyek egy nagy fa kinyúló ágairól potyognak. Amikor könnyben úszó szemmel néhány méterrel távolabb visszafordulok, a lebegő fűgék között már nem tudom kivenni a szerencsétlen denevér kifacsart tetemét. Soha többé nem mentem vissza a mosókonyhához. Még ma is, valahányszor fekete pontok eszembe juttatják a medencét, melybe a denevérem belefulladt, megremegek az iszonytól.

Tizenhat éves vagyok, és a figuerasi Marista Testvérek diákja. Nagyon meredek kőlépcső vezet le az osztályteremből az udvarra. Egyik este minden ok nélkül rám tör a vágy, hogy levessem magam a lépcső tetejéről. De félek, habozok, és másnapra kell halasztanom égető vágyam kielégítését. Másnap már nem tudok ellenállni, és amikor lefelé indulnánk a társaimmal a lépcsőn, fantasztikus ugrással a semmibe vetem magam, visszaesem a lépcsőre, és egészen az aljáig gurulok. Mindenem fáj, de az élénk és megmagyarázhatatlan öröm tudatom hátterébe szorítja a fájdalmat. Nagy a felindulás a társaim és az atyák körében. Körbevesznek, ápolnak, vizes borogatást

tesznek a fejemre. Akkoriban szélsőségesen félénk vagyok. Egy apróságtól is fülíg pirulok. Magányos vagyok, aki rejtőzködéssel tölti az idejét. Az aggodó emberek sokasága különös érzést kelt bennem. Négy nappal később megismétlem a mutatványt, most azonban a felügyelő atya jelenléte nélkül, a szünet második felében. Mielőtt levetném magam a lépcsőn, élesen felkiáltok, magamra vonva az egész udvar figyelmét. Zúzdásokkal tele, de örömmámorban úszva tápázkodom fel, s újra próbálkozom. Ezután valahányszor lefelé megyek a lépcsőn, a társaim levegő után kapkodnak aggodalmukban. Örökké emlékezni fogok egy októberi estére. Az eső éppen akkor állt el. Az udvarból ázott föld és rózsa illata szállt fel. A napnyugta vörösében ragyogó égen csodálatos felhők vonultak, kúszó leopárdot, Napóleont vagy árbc nélküli vitorlást formázva számomra. Odafentről az apoteózis ezernyi fénye világította meg az arcom. Lefelé haladtam a lépcsőn, fokról fokra, halotti csendben, a játékukat félbeszakító társaim elragadtatt pillantásaitól követve. Egy istennel sem cseréltem volna.

Huszonkét éves vagyok, és a madridi Képzőművészeti Akadémián tanulok. A festészeti díj előtt fogadást kötök, hogy megnyerem, úgy kivitelezve a versenyképet, hogy az ecsetem hozza sem ér a vászonhoz. És valóban sikerül megfestenem a kötelező témát úgy, hogy egyméteres távolságból színes pacákat fröccsentek a vászonra, melyek mehökkentő pointillista képé állnak össze. A rajz és a színek annyira harmonikusak, hogy megnyerem az első díjat. Következő évben művészettörténeti vizsgát kell tennem. Az a szándékom, hogy rendkívülien ragyogó leszek. Gondosan felkészültem a vizsgára. Az emel-

vényre lépve, melyen a vizsgabizottság foglal helyet, kihúzom a kérdést. Hallatlan szerencsém van. Pontosan azt a kérdést húzom, melyet szeretnék kifejteni. Hirtelen azonban leküzdhetetlen lustaság vesz erőt rajtam, és általános megdöbbenést keltve kijelentem, hogy intelligensebb vagyok, mint a három jelenlévő professzor, és nem engedem, hogy ők vizsgáztassanak, hiszen ahhoz túlságosan is jól ismerem a kérdést.

Még mindig a madridi Képzőművészeti Akadémia. A vágy, hogy folyamatosan és módszeresen mindig az ellenkezőjét tegyem annak, amit mások, különbségekre sarkall, melyek hamarosan igazi népszerűséget hoznak számomra a madridi művész körökben. Egy nap festészet órán az a feladatunk, hogy természet után lefessünk egy gótikus Szűz Mária szobrocskát. A tanár távozás előtt még utasít, hogy mindannyian pontosan azt fessük, „amit látunk”. Alighogy hátat fordít, a misztifikáció örült vágya tör rám, és egy katalógusból ihletet merítve egy mérleget kezdek festeni, a legszigorúbb pontossággal. Minden társam őszintén azt hiszi, hogy megőrültem. A hét végén a tanár kijavítja és kommentálja a munkáinkat, ám az enyém előtt megdermed. A diákok nyugtalan csendben állnak körül minket, miközben féltékenységtől kissé zavart hangon kijelentem: „Lehet, hogy maga olyan Szüzet lát, mint mindenki más, én azonban egy mérleget látok.”*

* Csak ebben a percben, ezt a részletet leírva döbbsent meg a magától értetődő kapcsolat a zodiákusbeli Szűz és Mérleg között. A lefestendő Szűz ráadásul egy „éggömbön” állt. Ez a misztifikáció valójában csak festői filozófiám első jele volt: a sugallt kép hirtelen materializálása.

Huszonnyolc éves vagyok, nyár, Cadaquès. Udvarolok Galának. Barátokkal ebédelünk a tengerparton, egy szőlőlugas alatt, ahol elszongít a méhek zümmögése. Boldogságom csúcán vagyok, bár már magamban hordozom a szerelem érlelődő terhét, mely megszületik és a torkomba csimpaszkodik, mint egy szívós, a szorongás ezernyi drágakövével ragyogó aranyopolip. Négy grillezett langusztát ettem meg, könnyű helyi borral megöntözve, mely bár névtelen, azok közé tartozik, melyek kizárólagos letéteményesei a mediterrán világ legkifinomultabb titkainak.

Az ebéd olyan hosszúra nyúlt, hogy a nap már lenyugodni készül. Mezítláb vagyok. Egy barátnőm, aki régóta csodál, már többször utalt a lábam szépségére. Olyan magától értetődő igazság ez, hogy ostobaságnak tartom a bók makacs ismételtetését. A földön ül, fejét lágyan a térdemre hajtja. Hirtelen megérinti az egyik lábam, és remegő ujjával félénk simogatással próbálkozik. Felpattanok, önféltékenység lesz úrrá rajtam, mintha hirtelen én lennék Gala. Csodálomat lelököm a földre, és teljes erőmből megtaposom. Véresen szabadítják ki a talpam alól.

Különbségre születtem, akár akarom, akár nem. Harminchárom éves vagyok. Telefonhívást kaptam egy kiváló fiatal pszichiátertől. Olvasta a cikkemet a *Minotaure*-ban a „paranoiás cselekvés belső mechanizmusairól”. Gratulál, és meglepetésének ad hangot tudományos ismereteim e témában ritkán ta-

pasztalható pontossága miatt. Találkozni akar velem, hogy megvitassuk a kérdést. Úgy döntünk, aznap este találkozunk a párizsi, Gauguet utcai műtermemben. Egész délután nagyon izgatott vagyok a közelgő találkozás miatt, igyekszem végiggondolni, mi mindenről kell beszélnünk. Valójában hízeleg, hogy gondolataim, melyeket leggyakrabban még a szurrealista csoportbeli legközelebbi barátaim is paradox bemondásoknak tekintenek, elismerést aratnak a tudomány világában. Azt akarom, hogy első beszélgetésünk hangneme normális, sőt, némileg komoly legyen. A fiatal pszichiáter érkezésére várva emlékezetből tovább dolgozom a portrén, melyet Noailles vikomtnéról készítek. A rézlemezre festett kép elkészítése rendkívül nehéz volt. Észrevettem, hogy a barna, tükröződő felületen jobban látom a rajzom részleteit azokon a területeken, ahol a visszatükröződések világosabbak. Ezért egy három négyzetcentiméteres fehér papírlappal dolgoztam, melyet az orrom hegyére ragasztottam. A fehér visszatükröződése tökéletesen láthatóvá tette a rajzomat.

Pontban hat órakor csöngettek. Elteszem a rézlapot, és ajtót nyitok. Jacques Lacan belép, és azonnal szigorú technikai vitába fogunk. Meglepetten állapítjuk meg, hogy nézőpontjaink azonos okból ellenkeznek az általánosan elfogadott konstitúcióval. Igazi dialektikus szóözönben beszélgetünk két órán át. Jacques Lacan azzal búcsúzik, hogy rendszeres kapcsolatban maradunk, hogy eszmét cseréljünk.

Távozása után fel-alá járok a műhelyemben, igyekszem megfogalmazni beszélgetésünk szintézisét, és objektívebben mérlegelni azt a néhány pontot, melyben nem értettünk egyet. Nem hagy nyugodni azonban az a furcsa tekintet, mellyel a fiatal pszichiáter időről időre méregetett. Többször is úgy tűnt, mintha különös mosoly kívánczolt volna az ajkára, melyet

azonban mindig elnyomott, hogy ne mutassa ki meglepetését. Vajon a szellememet lefoglaló gondolatok árnyalta fizionómiám morfológiai elemzését végezte? Amikor kimegyek kezét mosni, választ kapok a kérdésre (egyébként ez az a pillanat, amikor minden kérdést a lehető legtisztábban látunk). Ez alkalommal azonban a tükröm adja meg a választ: elfelejtettem levenni a fehér papírt az orromról, így két órán át a lehető legkomolyabban beszéltem a transzcendentális kérdésekről, egyszerre objektív és komoly stílusban, és nem is sejtettem, milyen nevetséges az orrom! Miféle cinikus misztifikáló lett volna képes végigjátszani ezt a szerepet?

Huszonhárom éves vagyok. A szüleim házában lakom Figuerasban, és éppen egy nagy kubista képet festek a műtermemben. Elvesztettem a köntösöm övét, mely folyton zavar a mozgásomban. Figyelmetlenül fölveszek egy elektromos vezetékot, és a derekam köré csavarom. A vezeték végén azonban van egy kis lámpa. Nem érdekes, nem akarok megválni tőle, inkább csatként használom. Néhány perccel később szól a húgom, hogy fontos vendégek érkeztek, akik szeretnének megismerkedni velem. A szalonban várnak. Bosszúsan szakadok el a munkámtól, és megyek a szalonba. A szüleim elítélő pillantást vetnek festékfoltos köntösömre, de a lámpát, mely a fenekemen lóg, még nem vették észre. A bemutatkozás után leülök. A lámpa széttörik a fotel és az ülepem között, s hatalmas robajjal szétrobban...

A véletlen tehát mindent megtesz, hogy erőszakossá és emlékezetessé tegye életem legkisebb közjátékait is, melyek másoknál észrevétlenek maradtak volna.